

Ministerstwo
Spraw Wojskowych
w Warszawie.

1920

Wylaczenie
dla
registratury!

Liczb z dn. /	Poprzednie akta w tej samej sprawie. Licz. Licz. Licz.	Akta pomocnicze (podobne lub identyczne) Licz. Licz. Licz.
--------------------------------	--	--

Przedmiot:

Pilne — Telegram:

Przebieg choroby Palczak

Referent

Kier. Refer.

Szef Wydz.

Szef Oddz. }

Depart. }

Przesłać do zaopiniowania współpracy podpisu do:

Finlandyjski i Lotwy w sprawie

Zezwalam:

Szef Szt. Gen.

„ Adm.

„ Wojsk. Kontr. Gen.

Zezwaiam:

Minister

Pod zaopiniowaniem współpracy podpisu przesłać do:

Zawarcia Rozumienia
Wojskowej.

Tem samym załatwiono akc. Licz.

Oddz. II. 44156/II

Wrzesień 1920

Przedmiot:

TREŚĆ:

*Porozumienie się Polski z Finlandją i Lotwą w sprawie
dowarcia konwencji wojskowej.*

Szef Sztabu.

Warszawa, / 1920.

Ref: *30/9 Porozum.*

Szef Oddz.

(Szef Sekcji)

1.8.

Szef Sztabu

Patrz przed apr.

Przedmiot

Patrz po wysł.

Oddział

Akta poprzednie :

Tymczasem
załatwione

Za zgodność czystopisu

Skontro

Wysłano:

Załączac: 3 załącz.

Ew/6 Nr. *44156/II*

*Przedkłada się projekty konwencji
polsko - fińskiej i polsko - lotew.*

Koncyper :

POROZUMIENIE SIĘ POLSKI

Z FINLANDJĄ I ŁOTWĄ W SPRAWIE ZAWARCIA KONWENCJI WOJSKOWEJ.

Dążenia, zmierzające do utworzenia związku państw Bałtyckich z Polską, znalazły swój pierwszy wyraz realny w styczniowej konferencji w Helsingforsie, która jednak wskutek sporu polsko-litewskiego i wycofania się z wojny Estonji nie dała konkretnych rezultatów.

W celu zacieśnienia węzłów przyjaźni i omówienia wspólnych wytycznych przy mających się odbyć rokowaniach pokojowych z bolszewikami, jak również celem omówienia propozycji zawarcia konwencji wojskowej, Rząd polski zaprosił do Warszawy przedstawicieli rządów Fińskiego, Łotewskiego i Rumuńskiego. Do skutku jednak doszły jedynie 5-go marca b.r. konferencje polsko-fińska i polsko-łotewska, z których znowu tylko pierwsza, polsko-fińska, doprowadziła do zawarcia rodzaju formalnej umowy. Rokowania, natomiast, z łotyszami nie dały konkretnego rezultatu. Delegaci łotewscy uchylali się od przyjęcia jakichkolwiek stałych zobowiązań, zasłaniając się brakiem pełnomocnictw, aż wreszcie po ostatnim posiedzeniu, odbytem 12-go marca b.r. wyjechali, zabierając z sobą wszelki materiał, dotyczący proponowanej konwencji, w celu przedłożenia go swemu rządowi.

Konwencja wojskowa polsko-finlandzka miała służyć jako aneks do umowy politycznej, i przyjęta była do wiadomości rządu fińskiego, lecz wobec nieprzychylnego stanowiska obecnego prezesa ministrów **CHOLSKIEGO** nie została ratyfikowana.

Konwencja polsko-Finlandzka
Na konferencji polsko-finlandzkiej, odbytej w Warszawie z dnia 5-go i 6-go marca 1920 r. brali udział ze strony finlandzkiej płk. Szt. Gen. GILLENBOGEL, ze strony polskiej

mjr. STARZEWSKI jako delegat i eksperci wojskowi: kpt. ROZWADOWSKI, rtm. BOGUSŁAWSKI, kpt. KURNATOWSKI, kpt. mar. STANKIEWICZ.

W rezultacie obopólnego porozumienia delegatów polskich i finlandzkich ułożono projekt konwencji wojskowej, który miał być przedłożony własnemu rządowi dla zaakceptowania.

/zał. Nr. 1./

Konferencja polsko-łotewska.
=====

Konferencja z łotyszami rozpoczęła się 8-go marca 1920 r. została zakończona 13-go marca.

Przed przystąpieniem do omawiania spraw konwencji wojskowej polsko-łotewskiej delegacji łotewscy stali na stanowisku konieczności porozumienia się w sprawach ogólnie politycznych obu państw. W tym celu odbyto cały szereg konferencji na których brali udział ze strony łotewskiej: wiceminister spraw wewnętrznych KEMAN, dyrektor departamentu polityczno-dyplomatycznego SOHJA, pełnomocnik łotewski w Warszawie KENINSCH, ppłk. KALNIN i ppłk. HARTMANN. Ze strony polskiej: minister PAOTEK, b. minister WASILEWSKI, kierownik wydziału prasowego M. S. Zagr. GUTOWSKI i ref. spraw łotewskich ŁUKASIEWICZ, wojskowi mjr. STARZEWSKI, mjr. FIRICH, kpt. MYSZKOWSKI, kpt. ROZWADOWSKI, kpt. KURNATOWSKI, kpt. STANKIEWICZ.

Delegacji łotewscy na konferencji w Warszawie zachowywali się z wielką rezerwą. Skrzętnie przyjmowali do wiadomości wszystkie wynurzenia i projekty delegatów polskich, sami zaś nie występowali z żadnymi konkretnymi wnioskami, tłumacząc się brakiem kompetencji i pełnomocnictw.

Łotysze wyrazili swoje niezadowolenie z powodu nieobecności przedstawicieli Litwy i Estonii.

Niezdecydowane stanowisko delegatów łotewskich tłumaczyło się głównie obawą, że przez związek z Polską będą zmusze-

ni do prowadzenia dalszej wojny z bolszewikami, która może nie korzystnie odbić się na dalszych losach Łotwy. Wobec tego delegaci łotewscy prosili o piśmienne sformułowanie wszystkich wniosków i propozycji RZĄDU polskiego dla przedstawienia rządowi łotewskiemu, któryby polecił rozpatrzyć ludziom fachowym i tym sposobem może być uzyskana w tych sprawach decyzja.

Co do zawarcia konwencji wojskowej obronnej przeciwko bolszewikom łotysze zgodzili się, aby takowa była opracowana przez podkomisję wojskową delegatów wojskowych obu stron.

W posiedzeniach komisji wojskowej polsko-łotewskich odbytej 9-go i 11-go marca brali udział ze strony łotewskiej płk. KALNIN, ppłk. HARTMANN i dyrektor departamentu polityczno-dyplomatycznego SOHJA. Ze strony polskiej: mjr. STARZEWSKI, kpt. MYSZKOWSKI, kpt. ROZWADOWSKI, kpt. KURNATOWSKI, mjr. FIRICH i kpt. STANKIEWICZ i b. minister WASILEWSKI.

PO PRZEDSTAWIENIU przez delegację polską projektu konwencji wojskowej i po jej rozpatrzeniu przez delegatów łotewskich płk. KALNIN, jako przewodniczący delegacji wojskowej łotewskiej zgodził się zasadniczo na projekt powyższej konwencji z pewnymi zmianami i z zastrzeżeniami co do Litwy. Na konwencję wojskową, skierowaną przeciwko Litwie zgodzić się nie może.

W rezultacie zgodzono się na przyjęcie opracowanego przez delegatów polskich projektu konwencji z żądaniami przez płk. KALNINA zmianami /zał. Nr. 2./

Konwencja ta jednakże wobec niedojścia do porozumienia w sprawach ogólnie politycznych nie miała żadnego konkretnego znaczenia i nie została zatwierdzoną.

Ściśle tajne
trzymać pod zamknięciem!

Anex do umowy polsko-finlandzkiej.

Tatjana N. I.

KONWENCJA WOJSKOWA.

1. Niniejsza konwencja wojskowa tworzy integralną część umowy /traktatu/ politycznej pomiędzy rządami Polskim a Finlandzkim i opiera się na obopólnym zobowiązaniu zawierania tylko wspól-nie pokoju z Rosją sowiecką.
2. Konwencja niniejsza obowiązuje obydwie strony aż do ewentualnego zawarcia i ratyfikowania pokoju z bolszewikami z tem, że obie strony zobowiązują się z chwilą zawarcia pokoju z bolszewikami do zawarcia stałej konwencji wojskowej. Aż do zawarcia tej stałej konwencji pozostaje w mocy konwencja niniejsza i nie może być aż do tej chwili wypowiedziana.
3. Obie strony zobowiązują się pomagać sobie wzajemnie wojskowo w następujący sposób:
 - a. na wypadek, gdyby bolszewicy przekroczyli linię Berezyny między przedmościami na wschód od Borysowa i Bobrujska dalej Płyczy, Uboreczy i Słuczy na przestrzeni między przedmościami na wschód od Nowogrodu Wołyńskiego i Lubaru, wszystkie powyżej wymienione miejscowości włącznie - obowiązują się Finlandczycy decydującym atakiem na Piotrogród odciążyć polski front, używając do tego takich sił, któreby gwarantowały wzięcie i utrzymanie Piotrogradu w rękach fińskich.
 - b. na wypadek, gdyby bolszewicy przekroczyli linię położoną o 20 klm. na zachód od granicy politycznej /obecnego/ frontu/ Finlandji na odcinku między zatoką Kronsztadzką a jeziorem Ladoga- obowiązują się Polacy urządzić atak na większą skalę w celu zmuszenia bolszewików do zaangażowania ich rezerw strategicznych.
 - c. gdyby sytuacja militarna na froncie antybolszewickim jak np. koncentracja znacznych sił bolszewickich, skłoniła jeden z rządów do zwrócenia się do drugiego z prośbą o udzielenie pomocy wojskowej, to oba rządy zobowiązują się

użyć całego swego wpływu w celu umożliwienia koncentracji własnych sił, zmierzającej do przeprowadzenia w punkcie a. i b. zagwarantowanej wojskowej współpracy.

d. na wypadek, gdyby flota bolszewicka usiłowała wypłynąć z zatoki Fińskiej, obowiązuje się Finlandję, stojącemi do dyspozycji środkami, w miarę możliwości, wypłynięcie takie utrudnić, w każdym razie jednak, na czas o spostrzeżonym zamiarze floty bolszewickiej natychmiast zawiadomić Nacz. Dow. W.P.

e. oba rządy zobowiązują się nie demobilizować dalej swoich wojsk bez wspólnego porozumienia się.

4. Przy stawianiu warunków pokojowych zobowiązują się oba Nacz. Dow. popierać wszelkie obopólne roszczenie, mające na celu rozszerzenie odporności wojskowej własnej i tem samem osłabienia siły wojskowej rosyjskiej, uważając, iż każde wzmocnienie wojskowe Finlandjii i Polski a osłabienie sił rosyjskich podnosi gwarancje pokojowe.
5. Polska zobowiązuje się popierać żądania Finlandjii, zdążające do wojskowej neutralizacji zatoki Fińskiej, jak również do zakazu utrzymywania i przebywania zbrojnych sił wodnych oraz utrzymywania fortyfikacji na jeziorze Ładoga.
6. Obie strony zobowiązują się do utrzymywania jaknajściślejszej łączności wojskowej przez: udzielanie sobie wzajemnie informacji o siłach, ruchach i zamiarach nieprzyjacielskich i o własnej sytuacji, przez przydzielenie misji lub oficerów łącznikowych na żądanie jednej ze stron, a wreszcie dążyć do uzgodnienia systemu organizacyjnego armji.
7. Obydwie strony dążyć będą do stworzenia konwencji wojskowej ze wszystkimi Państwami na froncie antyrosyjskim; w tym celu utworzone zostanie Centralne Biuro Informacyjne.
8. Obydwie strony zobowiązują się niniejszą konwencję utrzymywać w tajemnicy.

Warszawa, dnia

27/III

1920 r.

PROJEKT TYMCZASOWEJ KONWENCJI WOJSKOWEJ POLSKO - ŁOTEWSKIEJ

OPACOWANE NA PODSTAWIE ODNOŚNEGO PROJEKTU Z MARCA r.b.

(Projekt poniższy służyć ma jako podstawę do dorokowania na wypadek jeżeli Łotysze zechcą walczyć wspólnie z nami przeciwko bolszewikom).

I. W zamiarze zacieśnienia przyjaznych stosunków między Łotwą a Polską, które znalazły wyraz w umowie z dnia 16.1.20 roku zawartych w Rydze dla wspólnych operacji przeciw bolszewikom między łotewskim a polskim Nacz. Dow. oraz zapewnienia obu państwom samodzielnego istnienia i swobodnego rozwoju na przyszłość, zawierają niniejszym ~~na~~ obydwa rządy konwencję wojskową, której celem będzie ustalenie gwarancji wzajemnego odciążenia i zabezpieczenia się w dalszej wojnie przeciwko bolszewikom.

II. Obowiązek wzajemnego odciążenia i zabezpieczenia się stosuje się do całego frontu łotewsko - bolszewickiego i polsko - bolszewickiego.

Na wypadek gdyby Łotwa została zaatakowana większymi siłami, a Polska nie była atakowana, obowiązuje się Polska drogą ataku odciążyć front łotewski.

Na wypadek gdyby Polska znalazła się w tych samych warunkach, to na Łotwie spoczywa również wzmiankowany obowiązek odciążenia frontu polskiego.

III. O ile by front polski i łotewski zaatakowane zostały równocześnie to obydwa fronty w zasadzie wystarczyć sobie muszą własnymi siłami, tylko na wypadek, gdyby jeden front był słabiej zaatakowany ponosi obowiązek pomocy drugiemu drogą kontrataków.

IV. W myśl p.II. niniejszej konwencji wojskowej obowiązuje się Rząd Łotewski w chwili obecnej czynnie wystąpić wszystkimi siłami rozporządzalnymi, ~~Wszelkie szczegóły dotyczące p.IV. winny być opracowane na specjalnej konferencji wojskowej łotewsko - polskiej, którą miała by miejsce, o ile na to zezwolą warunki wojskowe w Dowództwie frontu północno - wschodniego polskiego.~~ przeciwko siłom bolszewickim walczącym z nami. Wszelkie szczegóły dotyczące p.IV. winny być opracowane na specjalnej konferencji wojskowej łotewsko - polskiej, którą miała by miejsce, o ile na to zezwolą warunki wojskowe w Dowództwie frontu północno - wschodniego polskiego.

V: Po ustaleniu wspólnej linii, siły polskie i łotewskie sąsiadujące bezpośrednio zabezpieczają się wzajemnie lokalnymi rezerwami w razie ataku przeciwnika. Sąsiadujące ze sobą bezpośrednio dywizje po-

łączą się bezpośrednio telefonicznie i ^{wym}wymieniają ze sobą oficerów łącznikowych. W razie konieczności prowadzenia wspólnej akcji lokalnej zaczepnej czy obronnej, Dowództwo obejmuje najstarszy rangą oficer jednej z obu stron. Bezpośrednie porozumienie wzajemne zawsze będzie wskazane.

Zaprowiantowanie wojsk łotewskich operujących na terenie polskim odbywać się winno w myśl odnośnych zarządzeń dowództwa polskiego i na odwrót.

VI. Łotysze gwarantują wolność transportu wszelkiego rodzaju materiału do Polski przez Rygę i Libaw, (ewent. i Windawę) linjami kolejowymi łączącymi te dwa porty z Dynaburgiem i Wilnem.

VII. Naczelne Dowództwo W.P. nie sprzeciwia się uznaniu przez rząd polski prawa suwerennego Łotwy na całym obszarze powiatu Iłłuksztańskiego, zastrzega sobie jednak wolny przemarsz swoich wojsk przez rzeczony terytorjum wraz z przeprawą przez Dźwinę w Dynaburgu aż do ukończenia operacji wojennej. Obsadzenie powiatu Iłłuksztańskiego ~~przez~~ przez wojska łotewskie nastąpić może natychmiast po zawarciu powyższej konwencji, o ile już nie nastąpiło.

VIII. Obydwa Naczelne Dowództwa zobowiązują się wzajemnie udzielać sobie wszystkich wiadomości, uzyskanych o armjach wrogich.

IX. Obydwa N.D. zobowiązują się dotrzymać bezwzględnie w tajemnicy niniejszą konwencję wojskową wobec wszystkich państw niesprzyjających lub zaprzyjaźnionych z Polską lub Łotwą. Udzielenie wiadomości takich nastąpić może tylko za uprzednim porozumieniem.

X. Obydwa N.D. obowiązują się na wypadek decyzji jednego z państw wszczęcia pertraktacji pokojowych z rządem sowietów zawiadomić się o tym wzajemnie.

XI. W zamiarze przekształcenia niniejszej konwencji w stałą i zakrojoną na dalszą metę, jak również wobec doniosłości silniejszych węzłów przyjaźni i dla tym większego wzmocnienia siły obronnej przy współdziałaniu, uznają obydwaj N.D. za konieczne, ażeby dążyć do ujednostajnienia, wyszkolenia, organizacji i uzbrojenia obu wojsk.

Wobec tego, za czas obecnej wojny nie nadaje się do tego, ażeby przystąpić do realizacji tych dążeń, poczynią obydwaj N.D. tymczasowe kroki wstępne celem porozumienia się co do zasad mających ustalić wspólną organizację.

XII. Konwencja ta posiada moc obowiązującą aż do odwołania przez jedną ze stron z prawem 2 miesięcznego wypowiedzenia względnie do ułożenia nowej konwencji.